

Párhuzamok (Előszó)

Ez a kis kötet sok-sok párhuzamosságból nőtte ki magát. A nyolcvanas évek végén itt a hazai lapályon, ahonnan állandóan távoli hegyekre függesztjük tekintetünket, véletlenül közelebbre tekintve észrevettük, hogy pszichológusok, matematikusok, biológusok, orvosok, számítógépesek párhuzamos építkezéseket folytatunk. Mind a megismerés általános tudományát, a cognitive science-et szeretnénk meghonosítani.

Egy szeminárium jött létre a pillantások parallaxisának felismeréséből, hétfőn hattól nyolcig. A párhuzamokat fokozta aztán, hogy egyik félévben a párhuzamosságot választottuk témának. Azokat a megközelítéseket, melyek a megismerés kutatásában a rendezett, egyetlen s sorrendezett gondolatáramlás helyett az egymással párhuzamosan működő, sokféle s rendezetlen áramlást hangsúlyozzák, mely talán már nem is gondolatáramlás csak afféle áramlás, gondolat nélkül.

Könyvünk ezekből a szemináriumokból nőtt ki, többször meggyúrtuk, Pesten s Visegrádon, párhuzamosan készült többféle szövegszerkesztővel s több gépen, ahogy a témához illik. Az újabb párhuzam a tartalomból derül ki.

A könyvben vázolt s kritizált hálózatelméletek párhuzamot, sőt, izomorfiát tételeznek fel a gépi hálózatok, az idegrendszeri hálózatok, s a megismerés asszociatív hálózatai között. Jogos-e mindez? Éppen ezt vitatják a dolgozatok. Egy további párhuzamra azonban, mártsak a szócséplés érdekében is, fel kell hívnom a figyelmet.

Gépi gondolkodás ez. Csirregés-csattogás helyett ugyan szép csendes, de mégiscsak gépi módon képzeljük el az embert. A mechanisztikus gondolat dehumanizál. Elveszejt legfőbb értékeinket s érdekességünket. Tán igaz ez, mégis egy védő szót érdemel éppen e gépi modell. A párhuzamossági gondolkodásmód felbomlasztja az embert. Megszünteti kartézianus hitét az oszthatatlan tudatban, s ehelyett kis egymással versengő koboldok harcoss együttműködésének terepévé teszi fejünket. Node, mi is ennek párhuzama?

Éppenséggel az egységes fonal- és vonalvezetés felbomlása a modern regényirodalomban, az Én megkérdőjelezése, a szerkezet felbontása s szétválasztása a dekonstrukciónak nevezett humanóriák teóriáiban. Szóval, a párhuzamosságok és Ego-hiány nemcsak a sokprocesszorú gép, de a kultúra lágy posztmodern világában is velünk vannak.

*

Könyvünk persze nemcsak a párhuzamosságról szól, párhuzam akció szülötte is. A musili hétfő esti társaság a hagyományos egyetemi órák bornírt zártságának, szűklátókörűségének riválisa akar lenni. A párhuzamokban gondolkodásnak, a fonalak összemérésének és találkozásának fóruma.

*

Könyvünk megszületéséhez nemcsak a szeminaristák lelkesedése kellett. A rendes párhuzam akciókhoz támogatók is kellenek. Fordultunk is párhuzamosan háromhoz. A Művelődési Minisztérium és a TypoT_EX Kiadó önzetlen támogatása tette lehetővé munkánk materializálódását. Ezért Manherz Károly akkori miniszterhelyettesnek és Votisky Zsuzsa ügyvezető igazgató-nőnek tartozunk köszönettel.

Pléh Csaba

A szerzők

Pléh Csaba

ELTE Általános
Pszichológiai Tanszék
pleh@ludens.elte.hu

Érdi Péter

MTA KFKI
h111erd@ella.hu

Marton Péter

ELTE Általános
Pszichológiai Tanszék
marton@pisces.rutgers.edu

Gulyás Attila

MTA TMB, KOKI

Zétényi Tamás

ELTE Általános
Pszichológiai Tanszék
zetenyi@ludens.elte.hu

Nádasdy Zoltán

MTA Pszichológiai Intézete
zoli@rutgers.edu

Kovács Ilona

ELTE Általános
Pszichológiai Tanszék
kovacs@cancer.rutgers.edu

Geier János

ELTE Általános
Pszichológiai Tanszék
geier@ludens.elte.hu

Rácz János

MTA TMB, SZKI IQSoft
racz@iqsoft.hu

Fiser János

Dept. Of Computer Science,
University Of Southern California
fiser@rana.usc.edu

Gröbler Tamás

MTA KFKI
grobler@rmr530.rmki.kfki.hu

Koós Tibor

ELTE Általános
Pszichológiai Tanszék

Csibra Gergely

MTA Pszichológiai Intézete
csibra@cogpsyphy.hu

Csáki Csaba

MTA TMB,
BME Gépgyártástechnológia Tsz.
cscsaki@sanjuan